

gewijs worden geteeld op basis van de doppenmethode om de verkregen kwaliteit in stand te houden. De doppenmethode vraagt om samenwerking, maar geeft daarmee ook een nieuwe impuls aan het Nederlandse imkeren. Dit blijkt wel uit de resultaten voor 1999, het eerste jaar dat de methode officieel van start ging: binnen 32 actief deelnemende groepen werden door 166 deelnemers 1868 larfjes afgenomen en konden 475 leggende moeren met succes worden ingevoerd.

Betere bijen door samenwerking

De werkgroep 'Doppenmethode' van de Koninginnenteeltcommissie (KTC) van de VBBN voert administratie van de coördinatoren ten behoeve van

instructie en evaluatie van de resultaten. Indien gewenst worden ook cursussen georganiseerd. De verdelers van de aangenomen doppen worden eveneens genoteerd omdat aan het te verdelen materiaal eisen kunnen worden gesteld en de betreffende imkerijen op de aanwezigheid van AVB moeten worden gecontroleerd. Hier kunnen speciale faciliteiten worden verleend. De KTC werkt in dit opzicht landelijk en elke groep kan zich aansluiten, onafhankelijk van de bond waartoe zij behoort. In het Bijenhuis te Wageningen is een brochure verkrijgbaar waarin de methode stap voor stap wordt beschreven.

Engeltjes met angeltjes!

Jan van de Veluwe

Tijdens een beginnerscursus wordt dikwijls gevraagd: hoe houd ik de engeltjes op een afstand, want ik ben zo bang voor hun angeltjes. Aangezien daarover nog al eens wordt gefilosofeerd wil ik trachten een mening te geven over die voor sommigen, met name kandidaat-imkers, vaak moeilijke materie.

Hoe en wanneer gaan we onze bijen 'te lijf'? Uiteraard alleen als dat noodzakelijk is en bij voorkeur doen we dat

- vóór het middaguur; dan zijn namelijk de meeste haalbijen 'en route' en het zijn juist deze gasten 'op leeftijd' die op kundige wijze met hun angel weten om te gaan. Dat in tegenstelling tot de binnen- of huisbijen tot circa 15 dagen oud, die dan nog niet of nauwelijks in staat zijn om te steken.

- Bij aangename temperaturen gaan de haalbijen overigens niet op pad. Degene die terugkeren, beladen met nectar en pollen, leveren dan nauwelijks problemen op. Worden zij niet gehinderd, dan laten ze de imker wel met rust.

- Dan hebben we nog te maken met de wachtbijen en hun vrienden; zij staan als het ware altijd gereed om een indringer aan te pakken. Deze lieden leggen we het zwijgen op door een fijn straatje (bijvoorbeeld) invertsuiker over de volle lengte op de vliegplank te spuiten. Daar duiken ze onmiddellijk op en vergeten tijdens die smulpartij de indringer.

- Nu is de tijd aangebroken om de kast te openen, aannemende dat de imker zich eerst van voldoende

persoonlijke beschermingsmiddelen heeft voorzien. Werkt hij met tabaksrook, dan blaast hij een paar stevige pufjes rook juist onder de dekplank... en wacht dan even!

Daarna verricht hij de nodige, goed geplande handelingen. Alle ingrepen worden vervolgens vooral op rustige en beheerste wijze uitgevoerd.

Rustgevende middelen

Na deze basisbenadering hoor ik een of andere milieu-activist al opmerken, dat het minder correct is tabaksrook in een volk te pompen; het kwalijke product nicotine is alom bekend en dat moet je beslist niet tijdens de behandeling van de bijen gebruiken, te meer daar dat middel ook nog in de honing terecht komt. Oké, dan gebruiken we een alternatief middel. De grote Duitse beroeps-korfimker Georg Klindworth op de Lüneburgerheide geeft daarbij het voorbeeld. Hij gebruikt in plaats van tabak 'Rainfarn', letterlijk vertaald bermvaren, bij ons meer bekend als Boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare*). Hij verzamelt dat in de wegbermen overvloedig voorkomende kruid, droogt het, stroopt het van de stengels en verkrijgt aldus kosteloos een prima rookmiddel. In de Duitstalige landen komen we dat product vrij veel tegen, met name voor het gebruik in een beroker. In ons land wordt ook wel gebruik gemaakt van de bruinrode kolven van de pruikenboom (*Rhus typhina*), die in de beroker voor de nodige rook kunnen zorgdragen.

Een ander hulpmiddel, dat in combinatie gebruikt kan worden met rook, is de waterverstuiver. Door een uiterst fijne nevel (spray) te verstuiven op het geopende volk is het opmerkelijk hoe rustig ze blijven. Dat zeer dunne vliesje water op hun vleugel stemt ze tot rust en belet ze min of meer om op te vliegen. Tijdens frequente bezoeken aan Zwitserse imkers in hun bijenhuisjes viel mij op, dat vele van hen werkten met een stompje sigaar en een verstuiver. Ook voorafgaande aan het scheppen van een zwerm is een waterspray een goed hulpmiddel.

Voor iemand die erg voorzichtig met zijn handen moet omgaan (bijvoorbeeld vanwege het bespelen van een snaarinstrument) kan het raadzaam zijn gebruik te maken van handschoenen, echter beslist geen tuinhandschoenen, waardoor het vaak onvermijdelijk is om voorzichtig met de bijen om te gaan. Alle steken die men daarbij in de handschoenen krijgt verspreiden het alarmferomoon, hetgeen tot nog meer steken aanleiding kan geven.

In dat geval worden de éénmalig te gebruiken medische vinylhandschoenen aanbevolen, die ook bij operaties worden gebruikt. Deze zijn in drie maten verkrijgbaar en kosten per 100 stuks slechts circa f 12,-.

Indien enigszins mogelijk is het raadzaam de bijen zonder handschoenen te behandelen; automatisch betracht men dan de nodige voorzichtigheid. Heeft men echter nogal gevoelige handen en polsen, dan is het raadzaam deze delen goed in te wrijven met lijnzaadolie.

Een bestanddeel van deze olie is linolzuur, dat een neutraliserende invloed heeft op het alarmferomoon van de bijen. Uit ervaring kan ik zeggen, dat het voor gevoelige personen zeker de moeite loont dit middel eens te beproeven.

Een zelfde positieve uitwerking ontdekte ik in Polen, waar imkers werkten met een bakje koud water met daarin een lepel azijn. Door af en toe de handen met dat water te bevochtigen schijnt er een kalmerende invloed op de bijen uit te gaan.

Ondanks alle goede raadgevingen blijft er altijd een dag over, waarin het moeilijk is om met de bijen om te gaan, de zogenaamde dertiende dag, inzonderheid als er onweer in de lucht zit. Op die dag moeten namelijk de 'doppen worden gebroken' en elk exemplaar dat we over het hoofd zien resulteert doorgaans in een zwerm. Ik heb de gewoonte ontwikkeld om op die 13e dag na 16.00 uur, weer of geen weer, alle bijen van het betrokken volk van de raampjes te stoten in een circa 35 cm hoge, ovaalvormige plastic emmer. Voor de eventueel aanwezige honingkamer (op rooster) geldt dat uiteraard niet.

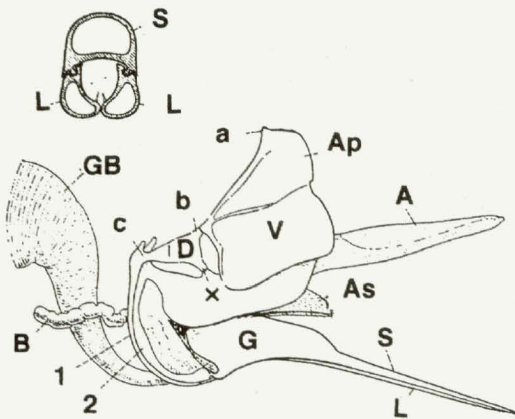
In die emmer blijven de bijen in alle rust zitten, zo nodig na een spray water, zodat ik de bijenloze raampjes op mijn gemak en zeer secuur kan bekijken op de eventuele aanwezigheid van doppen. Na afloop plaats ik deze emmer met één beweging op zijn kop op de kast, waarna de bijen geleidelijk aan weer tussen de ramen verdwijnen. Anderen verrichten een zelfde handeling wel met een korf. Het nadeel is echter dat een korf voor dit doel aan de kleine kant is en dat de bijen zich na het afstoten aan de korfwanden vastklitten. Verder zijn de bijen, in tegenstelling tot zo'n plastic emmer, sterk geneigd tegen de ruwe korfwand naar boven te lopen.

De invloed van bepaalde rassen op de behandeling van bijen laat ik achterwege. Hoe het ook zij, menigeen experimenteert hoe hij/zij met de minste angeltjes uit de strijd komt. Hebt u zelf ook interessante ervaringen opgedaan, wel, dan gaarne uw reactie. Wellicht kunnen er naar aanleiding daarvan nog leerzame ervaringen worden uitgewisseld.

P.S.

De schitterende videofilm over de korfimker Georg Klindworth met zijn boerenwormkruid (Rainfarn) is verkrijgbaar bij de VBBN.

86

Angelapparaat: D=driehoeksplaat; V=vierhoeksplaat; A=angelschede; S=stilet; L=lancetten; G=gifpomp; 1=eerste tak; 2=tweede tk; x=scharnier; B=basische klier; GB=gifblaas; GK=gifkanaal; a,b,c, Ap=spieraanhechting; As=deel van het achterlijfsegment.

Tek. uit *Anatomy of the honeybee*, R.E. Snodgrass.